

Musikkpedagogisk forskning – en møteplass

Elin Angelo

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Velkommen til denne aller første utgivelsen i skriftserien *MusPed:Research*.

I denne teksten presenteres forskningsnettverket Musikkpedagogikk i utvikling (MiU), som denne skriftserien utgår fra, samt refleksjoner bak og intensjoner for *MusPed:Research*. Det musikkpedagogiske forsknings-, utdannings- og praksisfeltet er et mangfoldig landskap. Blant annet foregår musikkundervisning i Norge i grunnskolen, i kulturskolen, i videregående skole, ved høyere musikkutdanning, i det frivillige musikkliv og som musikkaktiviteter i barnehage og SFO. Musikk er i 2020 et obligatorisk fag i barnehagelærerutdanningen, et valgt fag i grunnskolelærerutdanningen, mulig bakgrunn for praktisk-pedagogiske utdanninger som kvalifiserer til grunnskole og videregående skole, samt mange fag i faglærerutdanning i musikk. Lærerutdanningene til det mangespektrede musikkpedagogiske praksisfeltet foregår ved universiteter og høyskoler – og uten akkreditering også gjennom kursordninger i regi av organisasjoner knyttet til blant annet korps og kor. Kunnskapsutvikling i, for, med og om dette mangeartede landskapet foregår blant annet som tradisjonell vitenskapelig forskning og som skapende, kunstnerisk utviklingsarbeid.

Sitering av dette kapitlet: Angelo, E. (2020). Musikkpedagogisk forskning – en møteplass. I Ø. J. Eiksund, E. Angelo & J. Knigge (Red.), *Music technology in education – Channeling and challenging perspectives* (s. 7–14). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.108.cho>
Lisens: CC BY-NC-ND 4.0.

Forskningsnettverket MiU – bakgrunn for skriftserien

Bakgrunnen for denne skriftserien er forskningsnettverket MiU¹ som ble etablert våren 2018 i samarbeid mellom fire musikkpedagoger (Elin Angelo, Jens Knigge, Wenche Waagen og Morten Sæther) ved de fire utdanningsinstitusjonene i Midt-Norge som kvalifiserer til dette brede musikkpedagogiske landskapet. Disse fire institusjonene er Institutt for lærerutdanning (ILU) og Institutt for musikk (IMU) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Nord universitet (Nord) og Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH). Til sammen utdanner disse institusjonene lærere til grunnskole, kulturskole, barnehage, videregående skole, høyere utdanning og det frivillige musikkliv gjennom utdanninger på bachelor-, master- og ph.d.-nivå. De fire MiU-institusjonene skiller seg fra hverandre gjennom ulike historiske bakgrunner, kunnskapstradisjoner og profesjonsorienteringer. For eksempel omfatter nåværende Institutt for musikk ved NTNU blant annet det tidligere *Trøndelag musikkonservatorium* og det tidligere *Musikkvitenskapelige Institutt*, hvorav sistnevnte ble opprettet i 1962 som del av Norges Lærerhøgskole. Disse delene bygger på kontrasterende kunnskapstradisjoner med fokus på (i) skapende og utøvende musikerutdanning, og (ii) en mer akademisk orientert utdanning av musikkvitere. De fire institusjonene bak MiU har imidlertid også mange likheter med tanke på de ansattes bakgrunner og kvalifiseringsveier, utdanningenes form og innhold og det hybride yrkesfeltet som de ferdigutdannede studentene møter. En intensjon med forskningsnettverket MiU var å skape en møteplass på tvers av disse ulikhetene, styrke dialogene og bidra til felles kunnskapsutvikling i og om musikkpedagogisk utdanning. En annen intensjon med å danne nettverket var å styrke musikkpedagogisk forskning i regionen, blant annet realisert med en felles antologi. Gjennom arbeidet mot denne antologien ble skriftserien *MusPed:Research* dannet. Pr juni 2020 er i alt fem

---

¹ MiU: <https://www.ntnu.no/ilu/musikkpedagogikk-utvikling>

antologier i prosess i denne skriftserien.² Fire av disse har utspring i MiU; *Music Technology in Education – Channeling and Challenging Perspectives* (Eiksund et al., 2020), *MusPed: Higher Education as Context for Music Pedagogy Research* (Angelo et al., 2021b), *Arts Education: Collaboration, Quality and Tensions* (Bandlien et al., 2021), *Samsang gjennom livsløpet* (Strøm & Eiksund, 2022), og én antologi har utspring i forskningsgruppen Reconfiguring Early Modern Performance, (REMP) ved Universitetet i Agder;³ *MusPed: Views on Early Music as Representation – Invitations, Congruity, Performance* (Rolfhamre & Angelo, 2021).

Et sentralt tema i etableringsfasen var nettverkets navn. Ved oppstart høsten 2018 sto MiU for *Musikklærerutdanning i utvikling* – en formulering som insisterte på å samle det mangfoldige fellesskapet av musikk- og lærerutdanninger i regionen under begrepet «musikklærerutdanning». Etter et år med seminarer, workshoper og arbeid i mindre forskningsgrupper ble nettverkets navn endret i 2019 til *Musikkpedagogikk i utvikling*. Ethvert begrep er problematisk når intensjonen er å være både presis og inkluderende, og når begrepet også handler om noens identitet. Barnehagelærerutdanning er for eksempel ikke det samme som musikklærerutdanning, selv om utdanningen inneholder faget musikk, musikklærere er ansatt, og flere i og fra utdanningen arbeider med musikk i barnehage, kulturskole, frivillig og profesjonelt kulturliv. En musikkvitenskapelig eller musikkutøvende utdanning er heller ikke nødvendigvis en musikklærerutdanning, selv om de fleste studentene får musikklærerjobber etterpå, og selv om alle ansatte per definisjon underviser i musikk. Heller ikke grunnskolelærerutdanning er nødvendigvis musikklærerutdanning, selv om lærerstudentene kan velge musikk som fag. Løsningen med tanke på nettverkets navn ble å beholde det da etablerte akronymet MiU og presentere nettverket på følgende vis på nettsiden:

Forskningsnettverket MiU er opptatt av musikkpedagogisk utdanning og forskning, i bred forstand. Akronymet MiU står for Musikkpedagogikk i utvikling, men kan like gjerne leses som musikklærerutdanning i utvikling,

2 Antologier i prosess i *MusPed:Research*: https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/musped_cfp

3 REMP: <https://www.uia.no/en/research/kunsthag/rempe-reconfiguring-early-modern-performance>

musikerutdanning med pedagogisk vinkling i utvikling/musikkvitenskapelig utdanning med didaktisk profil i utvikling, eller rett og slett som musikk i utdanning. Denne ukklarheten fungerer åpnende for MiU's samarbeider, relasjoner og prosjekter. (MiUs nettside, juni 2020)

I årene 2018 og 2019 organiserte MiU i alt 20 seminarer med til sammen 15 gjesteforelesere og etter hvert rundt 40 individuelle og kollektive forskningsprosjekter. Seminarene var organisert som workshoper, som minikonferanser, som lesesirkler og som rene diskusjonsgrupper. Blant annet hadde MiU i desember 2018 og februar 2019 seminarer om musikk, teknologi og didaktikk, med Jan-Olof Gullö (Kungliga Musikhögskolan) og Petter Dyndahl (Høgskolen i Innlandet) som gjesteforelesere og respondenter. I mars 2019 arrangerte MiU i samarbeid med en forskergruppe ved DMMH et seminar om profesjon, kunst og håndverk, med Øivind Varkøy (Norges musikkhøgskole) som gjesteforeleser og respondent på forskningsprosjekter og artikler i prosess. På samme vis gjennomførte nettverket i september 2019 et seminar med kulturskole og utdanning som tema, med Monica Lindgren (Göteborgs universitet) som gjesteforeleser og respondent, og i oktober 2019 et seminar om musikalitet med Jens Knigge (Nord) som foreleser og responsgeber. I desember 2019 gjestet Helene Illeris (Universitetet i Agder) et MiU-seminar med søkelys på estetiske læreprosesser og bærekraftig didaktikk, og ved et seminar om temaet kunstnerisk forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid var Karin Johansson (Lunds universitet) gjesteforeleser og respondent. Innimellom disse seminarene har nettverket arrangert en lesesirkel om veiledning av kunstnerisk forskning og en workshop om forskningsgjennomgang, deltatt på konferanser, gjennomført en workshop om performativ publisering i fagfelleverderte journaler og tatt del i ph.d-stipendiateres midtveisseminarer, sluttseminarer og disputaser. De ulike prosjektene og artikkelprosessene i MiU ble i løpet av 2019 fordelt i fire grupper, hvorav to er etablert som egne forskningsgrupper: *MusTed: Musikkteknologi i didaktisk praksis*⁴ og *KiS: Kunstutdanning i samarbeid*.⁵ I løpet av høsten 2020 og våren 2021 gir disse fire gruppene ut egne antologier i *MusPed:Research*.

---

4 *MusTed*: <https://www.ntnu.no/ilu/musted>

5 *KiS*: <https://www.ntnu.no/ilu/kis-kunstutdanning-i-samarbeid>

***MusPed:Research* – dialoger i et spenningsfylt utdannings- og forskningsfelt**

MusPed:Research er en skriftserie i skjæringsfeltet mellom disipliner, fag- og forskningsområder som ofte er atskilt i musikkfaglige utdannings-sammenhenger. For eksempel utøvende musikk, musikologi, musikk i flerfaglig arbeid, musikkteknologi, musikkpedagogikk, musikkfilosofi og musikkfagdidaktikker knyttet til spesifikke instrumenter eller hørelære. Skriftserien vil tilby en møteplass der institusjonaliserte og kulturelt betingede kunnskapsgrunnlag, identitetsforståelser og mak-treguleringer kan tematiseres, brynes mot og speiles i hverandre. I denne første antologien handler kapitlene om temaet musikk, didaktikk og teknologi. Forskere og utdannere fra ulikartede institusjoner og fagmiljøer har bidratt som forfattere, og tatt del i diskusjonene om dette temaet gjennom seminarer, presentasjoner og responsarbeid.

I skandinavisk sammenheng har musikkpedagogikk vært konstituert som fag- og forskningsfelt gjennom egne studietilbud i musikkpedagogikk på alle nivåer i svensk, dansk og norsk høyere utdanning samt gjennom en rekke vitenskapelige stillinger i musikkpedagogikk på lektor, første- og toppnivå ved læresteder i disse landene fra 1990-årene og fremover. Musikkpedagogikk er videre konstituert gjennom Nordisk nettverk for musikkpedagogisk forskning (NNMPF)⁶ (etablert i 1992) og gjennom den vitenskapelige journalen *NNMPF Årbok* (*NNMRE Yearbook*), utgitt årlig fra 1995. Tyskland har en enda lengre tradisjon for musikkpedagogikk som fag og forskningsfelt, blant annet markert gjennom Abel-Struths bok *Grundriss der Musikpädagogik* (1985) og flere musikkpedagogiske forskningsnettverk og skriftserier. I angloamerikansk sammenheng anvendes både begrepene «music education» og «music teacher education» om den typen vitensutvikling som i skandinavisk og tysk sammenheng gjerne refereres til som integrert musikkpedagogisk. En utfordring i oversettelse mellom engelsk og skandinavisk eller tysk i denne sammenhengen er at «music education» ikke nødvendigvis handler om et pedagogisk metanivå, altså om det å undervise i å undervise i musikk, mens «music

6 Fra 2020 ble konferansespråket engelsk, og det engelske akronymet for nettverket anvendes: NNR-ME (Nordic Network for Research in Music Education): <https://nnmpf.org/nb/sample-page/>

teacher education» fokuserer dette nivået, men først og fremst peker mot didaktisk og formalisert musikkundervisning. Musikkpedagogikk, slik området er konstituert i Skandinavia og Tyskland, kretser rundt et integrert, musikkpedagogisk metanivå og er knyttet til både formaliserte og uformaliserte undervisningskontekster. P-en i *MusPed:Research* påpeker skriftseriens orientering mot musikkutdanningsforskning som også omfatter et dette metanivået.

Musikkpedagogikk kan sies å handle om viten knyttet til det å undervise i å undervise i musikk, og om musikkundervisning og musikalsk læring i et mangfold av formaliserte og uformaliserte kontekster (Johansen, 2006; Ruud, 2016; Veia & Leren, 1972). Musikkpedagogikk kan videre ses som et relasjonsfelt mellom allmennpedagogiske, musikkvitenskapelige og skapende og utøvende musikkdidaktiske kunnskapskulturer som møtes i musikkpedagogiske virksomheter i praksisfeltet (Johansen, 2006; Nielsen, 2001). Institusjonene bak MiU eksemplifiserer disse tre kunnskapskulturene, på den måten at ILU og DMMH bærer en allmennpedagogisk tradisjon, mens Nord universitet og særlig IMU er tradisjonsbærere for skapende, utøvende og musikkvitenskapelige kulturer (Angelo et al., 2021a). Nielsen (2001) og Holgersen & Holst (2020) beskriver hvordan musikkpedagogisk utdanning i Danmark tradisjonelt har fulgt tre veier, slik at konservatoriene utdannet for musikkskolene, lærerhøgskolene til grunnskolen og musikkvitenskapelige utdanningsinstitusjoner til videregående skole. Tilsvarende tradisjon finnes til dels også i Norge, selv om de mange sammenslåingene og fusjonene i høyere utdanning fra rundt år 2021 har gjort skillene mindre tydelige (Aglén & Karlsen, 2017; Eidsvaag & Angelo, 2021) Utdanning og forskning knyttet til det musikkpedagogiske praksisfeltet kan dermed være mer eller mindre orientert mot musikk; som utøving, kultur eller vitenskap – eller også mer eller mindre orientert mot pedagogikk, didaktikk og elevkunnskap. En hensikt med skriftserien *MusPed:Research* er å kunne tydeliggjøre og tematisere slike ulikheter og i dialog mellom ulike musikkpedagogiske vitensmiljøer styrke ny kunnskapsutvikling, både substansielt, metodologisk og teoretisk.

En utfordring med «møteplass»-metaforen anvendt i tittelen på dette kapitlet, er at denne kan indikere alle praksiser, syn, hierarkier og

tenkemåter som like riktige og like gode. *MusPed:Research* sikter imidlertid også mot kritisk refleksjon, og om vilje, mot og innsikt til å diskutere kvalitet i det mangesidige musikkpedagogiske feltet. Innenfor dette feltet henger ofte fag, person, profesjon og liv tett sammen. Spørsmål om kvalitet kan derfor være krevende fordi de ikke bare handler om fag og praksiser, men også om personers verdier, livssyn og holdninger. Denne skriftserien sikter likevel mot å artikulere slike problemstillinger og styrke dialoger og kunnskapsutvikling på tvers av ulike musikkpedagogiske fagfellesskap.

De forskjellige behovene for musikkundervisning i skole og samfunn forutsetter et bredt spekter av musikkpedagogiske utdanninger. Dette igjen forutsetter ulike typer forsknings- og utviklingsarbeid som for eksempel kan inkludere verbal refleksjon, systematiske studier, kunstbaserte og performative tilnærminger. Det er neppe verken mulig eller ønskelig å bli «enig» om hva kunnskapsgrunnlaget i musikkpedagogiske praksiser er eller bør være. *MusPed:Research* har imidlertid som intensjon å bidra til åpne diskusjoner mellom ulike grupperinger og tradisjoner, trekke veksler på mangfold og ulikheter og styrke kunnskapsutvikling som er rik og bred og samtidig nyansert og presis. Til sammen sikter *MusPed:Research* mot å danne et relasjonsfelt der ulike tradisjoner, ulike syn på musikk, menneske, samfunn, læring, undervisning og utvikling kan artikuleres og bidra til kvalifisert kunnskap i, om og for et mangespektret musikkpedagogisk fag- og forskningsfelt.

God lesning!

Referanser

- Abel-Struth, S. (1985). *Grundriss der Musikpädagogik*. Schott Music.
- Angelo, E., Knigge, J., Sæther, M. & Waagen, W. (2021a). The discursive terms of music/teacher education at four higher educational institutions. I E. Angelo, J. Knigge, M. Sæther & W. Waagen (Red.), *Higher Education as Context for Music Pedagogy Research* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.
- Angelo E., Knigge, J., Sæther, M. & Waagen, W. (Red.). (2021b). *Higher Education as Context for Music Pedagogy Research* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.

- Aglen, G. S. & Karlsen, S. (2017). Jeg vil bli kulturskolelærer når jeg blir stor – hva innebærer det? En undersøkelse av kvalifiseringsveier innenfor musikkfeltet. I E. Angelo, A. Rønningen & R. J. Rønning (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. IRIS – den doble regnbuen* (s. 157–184). Cappelen Damm Akademisk.
- Bandlien, B. T., Angelo, E., Olaussen, I. & Letnes, M. A. (Red.). (2021). *Arts education: Collaboration, quality and tensions* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.
- Eidsvaag, F. F. & Angelo, E. (2021). The craftsmanship that disappeared? Investigating the role of the principal instrument in music teacher education programs. I E. Angelo, J. Knigge, M. Sæther & W. Waagen (Red.), *Higher Education as Context for Music Pedagogy Research* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.
- Eiksund, Ø. J., Angelo, E. & Knigge, J. (Eds.). (2020). *Music technology in education – Channeling and challenging perspectives*. Cappelen Damm Akademisk.
- Holgersen, S-E. & Holst, F. (Red.). (2020). Musikkfaget i undervisning og utdanning. Status og perspektiv 2020. *Musikpædagogiske Studier – DPU*. https://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Rapporter/Rapport_-_Musikkfaget_i_undervisning_og_uddannelse_2020.pdf
- Johansen, G. (2006). Fagdidaktikk som basis- og undervisningsfag. Bidrag til et teoretisk grunnlag for studier av utdanningskvalitet. I F. V. Nielsen & S. G. Nielsen (Red.), *Nordic Research in Music Education* (Vol. 8, s.115–136). Norges musikkhøgskole.
- Nielsen, F. V. (2001). Musikk læreruddanning i et integrativt relationsfelt: Indhold, struktur og opgaver. I F. V. Nielsen & H. Jørgensen (Red.), *Nordic Research in Music Education* (Vol 5, s. 159–176). Norges musikkhøgskole.
- Nielsen, F. V. (2003). Didaktik på tværs af fag. Aspekter i fagdidaktikkens kernefaglighed. I M. B. Nielsen, R. Tønnesen & S. M. Wiland (Red.), *Fagdidaktikk på offensiven* (s. 12–36). Høyskoleforlaget.
- Rolfhamre, R. & Angelo, E. (Eds.). (2021) *MusPed: Views on early music as representation – Invitations, congruity, performance* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.
- Ruud, E. (2016). *Musikkvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Strøm, R. V. & Eiksund, Ø. J. (Red.). (2022). *Samsang gjennom livsløpet* [Under utgivelse]. Cappelen Damm Akademisk.
- Veal, K. & Leren, O. (1972). *Musikkpedagogisk grunnbok*. Norsk Musikforlag.